میزگرد آنلاین «شهروند» درباره ریشه‌های مخالفت با مالیات برگزار شد

مالیات و عدالت از آرزو تا واقعیت

- کارشناسان خطاب به دولت: مالیات بر ارزش افزوده را متوقف کنید
- با ضعف زیرساخت ها، رانت‌خواران بازهم فرار می کنند

حمیدرضا طهماسبی پور
دبیر گروه اقتصادی

اقتصاد سرشار از درآمد نفت، معضلی تاریخی برای ایران است. حدود صد سالی می‌شود که دولت‌ها با اتکا به درآمد نفت، نسبت به درآمدهای مالیاتی بی‌توجه بوده‌اند و این حوزه را جدی نگرفته‌اند. همین موضوع دلیلی شده است تا زیرساخت‌های مالیات‌گیری در ایران دچار اشکال باشد و انبوهی از مردم و مالیات‌دهندگان، پرداخت مالیات را امری مقدس ندانند و آن را مشابه پول زور فرض کنند! حال آن‌که در اقتصادی مانند آمریکا ضرب‌المثل‌هایی درباره مالیات وجود دارد و مردم معتقدند از ۲ چیز نمی‌توان فرار کرد! اول مرگ و دوم مالیات. حال این شرایط را در ایران مقایسه کنید. فرار مالیاتی حدود ۴۰ درصد اقتصاد ایران (اقتصاد پنهان)، روش غلط چانه‌زنی برای تعیین مبلغ مالیات (میان مودی و محصل مالیاتی)، عدم شفافیت در محل و روش هزینه درآمد مالیاتی (با نظام اداری کم‌بهره‌ور و خرج‌تراش) و وجود تبعیض در اخذ مالیات (به دلیل رشوه و نبود سیستم اطلاعاتی دقیق فعالان اقتصادی)، مهم‌ترین دلایلی هستند که پرداخت مالیات توسط مردم و فعالان اقتصادی در این سرزمین را ناخوشایند کرده است. با وجود این مشکل‌ها و ساختار سنتی سازمان امور مالیاتی ایران، چند سالی است که بحث مالیات بر ارزش افزوده هم بر مشکل‌های کنونی اضافه شده است و از ابتدای سال ۹۴ نرخ این نوع مالیات به ۹ درصد افزایش یافته است. این رقم در حالی رشد داشت که دولت بارها اذعان داشته که وجود رکود اقتصادی و شرایط سخت تولید را می‌داند و از زیان واردات بی‌رویه در سال‌های گذشته مطلع است. نتیجه این موضوع هم حالا علاوه بر بخش تولید به خدمات هم رسیده است و مردم مجبورند به دلیل ضعف ساختاری نظام مالیاتی، مالیات بر ارزش افزوده را که در مراحل مختلف تولید به گران شدن کالا منجر می‌شود، تحمل کنند. هنوز طرح جامع مالیاتی به‌طور کامل پیاده‌سازی نشده است، اما رقم مالیات رشد محسوسی داشته و اعمال سلیقه ممیز مالیاتی و صادر نشدن فاکتورهای رسمی در مبادلات به روشی منجر شده است که مردم در پایین‌دست مالیات می‌دهند و کالاها را گران‌تر می‌خرند! این مبلغ گاهی به دست دولت نمی‌رسد و اگر هم برسد معلوم نیست کجا و به چه شکل هزینه می‌شود. برای بررسی این موضوع‌ها در میزگرد آنلاین گروه اقتصادی «شهروند» که در «تلگرام» برگزار شده، پرسش‌هایی مطرح شده است و پاسخ فعالان حوزه‌های مختلف را خنثا کرده‌ایم. در این میزگرد «مهدی یازوکی» دکترای اقتصاد و استاد دانشگاه، غلامحسین «طاهری» دکترای اقتصاد بین‌الملل، «سعید افشار» دکترای تخصصی مدیریت صنعتی و تولیدکننده بخش خصوصی در حوزه الکترونیک، «حسین زهتابچیان» دکترای مدیریت بازرگانی و تولیدکننده بخش خصوصی در حوزه شیمیایی، «روح‌الله حسینی مقدم» مدیر امور شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران، دکتر «سهراب اشرفی» تحلیلگر بازار طلا، «مجید سلیمی» فعال اقتصادی و مدیر پروژه حوزه انرژی، «حمید نجف» پژوهشگر حوزه کار و عضو شورای مرکزی حزب اسلامی کار، «رسول رازقندی» کارشناس ارشد سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو)، «طهمورث دلفانی» فعال حوزه بازار سرمایه، «مهرداد خدیر» کارشناس حوزه رسانه و ۲ فعال دیگر رسانه حضور داشته‌اند.

همان‌طور که می‌دانید از ابتدای سال جاری مالیات بر ارزش افزوده ۹ درصدی اعمال شد و حتی اغذیه‌فروشی‌ها هم این مالیات را باید از مصرف‌کننده اخذ کنند. تکرار مالیات‌گیری در حلقه‌های ارزش‌افزای تولید و پس ندادن به مرحله قبل فقط گرانی کالا و خدمات ایجاد کرده است. به نظر شما آثار افزایش نرخ مالیات بر ارزش افزوده در شرایط فعلی چیست و ادامه این روبه چه تاثیری بر بخش تولید و خدمات می‌گذارد؟ کشورهای پیشرو در مالیات‌گیری چه کرده‌اند که تامین بودجه دولت به بهبود تولید و خدمات آسیبی وارد نکرده‌است؟

یازوکی: نکته‌ای که حایز اهمیت است این‌که در ایران فرار مالیاتی به شدت بالاست

یازوکی: در ابتدا لازم است اشاره کنم که در تمام اقتصادهای سالم، یکی از منبع‌های درآمدی دولت مالیات است. درواقع یکی از نسبت‌های مهم و شاخص‌های کلان اقتصادی کشورها، نسبت مالیات به GDP (تولید ناخالص داخلی) است. در ایران این نسبت ۴.۳ درصد است ولی در ترکیه ۲۵ درصد، در مالزی ۲۱ درصد و در کشورهای اسکاندیناوی به ۵۰ درصد می‌رسد. نکته‌ای که حایز اهمیت است این‌که در ایران فرار مالیاتی به شدت بالاست. درواقع قانون مالیات در ایران مشکل ندارد، اما مکانیسم دریافت مالیات نقص دارد. به همین دلیل فرار مالیاتی بالاست و از کسانی که باید مالیات گرفته شود، نمی‌توانیم بگیریم و کسانی که در فعالیت‌های تجاری و دلالی حضور دارند از پرداخت مالیات فرار می‌کنند.

زهتابچیان: مالیات بر ارزش افزوده به بدترین شکل ممکن در ایران اجرا می‌شود و هیچ شباهتی به کشورهای دیگر حتی هندوستان ندارد. تا وقتی این مالیات ۳ درصد بود گلایه‌ای نبود ولی هم‌اکنون نرخ ۹ درصد ساختار اقتصاد را به هم می‌ریزد و مشاغل کاذب فاکتور فروشی و غیره را ایجاد کرده است. درواقع تنها شرکت‌های منظم و قانونی باید به آن عمل کنند که این ۹ درصد قیمت کالاها و خدمات آنها را بالاتر از شرکت‌های معمولی می‌برد. هم‌اکنون زیرساخت‌های لازم برای این کار وجود ندارد. هنوز بخش اعظمی از اقتصاد ما زیرزمینی و بی‌شناسنامه است و با افزایش این رقم رفته‌رفته کل اقتصاد زیرزمینی می‌شود. در مجموع این نوع و روش مالیات بر ارزش افزوده که از زمان دولت نهم باید کم‌کم سامان می‌گرفت ولی نگرفت، ضد تولید، تورم‌زا، ضد تجارت قانونی و مشوق استفاده از کارت‌ها و ام‌ها و شرکت‌های یک‌بار مصرف است.

اشرفی: ادامه اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده با شرایط فعلی در اقتصاد ایران هشت نتیجه در پی دارد: ۱- افزایش تورم ۲- افزایش قاچاق کالا ۳- نابودی تولید ملی ۴- کاهش اشتغال ۵- فشار مالیاتی و بالا رفتن هزینه خانوار خصوصا قشر ضعیف و متوسط ۶- افزایش فعالیت‌های اقتصادی زیرزمینی ۷- نابودی و ورشکستگی شرکت‌های بزرگ ۸- خروج سرمایه و صاحبان آنها از کشور می‌شود.

افشار: تولیدکننده مخالف پرداخت مالیات نیست. محل خرج مجهول است

افشار: به اعتقاد من مهم‌ترین دلایل نقص این قانون در این موارد است: ۱- جای مصرف مالیات دریافت شده نامعلوم و غیرشفاف است. ۲- بی‌دلیل باعث افزایش قیمت تمام شده می‌شود. ۳- خیلی از خریداران دولتی و به‌ویژه سازمان‌های نظامی از پرداخت آن خودداری می‌کنند. این درحالی است که مالیات باید از مصرف گرفته شود.

نجف: مالیات بر ارزش افزوده فارغ از چگونگی هزینه کرد آن مورد قبول است، به شرطی که شامل تمام بنگاه‌ها شود. مالیات بر ارزش افزوده در چرخه تولید تنها باید یک‌بار اخذ شود. اما گاهی در جریان تولید، چندین‌بار محاسبه می‌شود که این امر مشکل‌ساز است. این مالیات مختص مصرف‌کننده است نه تولیدکننده.

افشار: این ۹ درصد به اضافه ۲۳ درصد سهم کارفرما در پرداخت بیمه و هزینه‌های جانبی دیگر فقط باعث بالا رفتن قیمت تمام شده تولید و عامل ضرر و زیان شرکت‌های شناسنامه‌دار خواهد شد. پس به ضرر تولیدکننده و هم مصرف‌کننده تمام خواهد شد. ناچار همه به سمت تولید زیرزمینی خواهند رفت. این زیرزمینی شدن فعالیت‌ها در عمل راهبردهای رقابتی و خلاقیت و کارهای تیمی و استفاده از فناوری‌های نو را از بین خواهد برد. دولتی‌ها و سازمان‌های نظامی خریدار کالا مالیات پرداخت نمی‌کنند، بنابراین ناچار تولیدکنندگان جیب خود این مالیات را پرداخت می‌کنند به عنوان یک تولیدکننده هر سه ماه یک‌بار ده‌ها میلیون تومان به نیابت از این نوع خریداران پرداخت می‌کنیم اما جای مصرف روشن نیست.

نجف: این نقص قانون است که در جریان تولید این مبلغ بارها و بارها تکرار می‌شود و نهایتا گریبان مصرف‌کننده آخر را می‌گیرد.

اشرفی: این جا دو مسأله وجود دارد؛ یکی تاثیر این قانون بر اقتصاد ملی و دومی قانون فعلی مالیات بر ارزش افزوده که مورد اول را عرض کردم اما درباره مورد دوم تنها شباهت قانون مالیات بر ارزش افزوده ما با این قانون در سایر کشورها اسم قانون؛ است و متن آن هیچ شباهتی با قانون این کشورها ندارد. در کشورهای غربی دوره مالیاتی سالانه است و مودی هر مبلغی را که در زمان ورود کالا برای این قانون پرداخت کرده از مبالغی که هنگام فروش از خریدار گرفته کسر و در پایان سال به حساب سازمان یا نهاد مالیات پرداخت می‌کند. اما در ایران هر مودی هر فاکتوری را که صادر کند در هر مرحله از زنجیره واردات، تولید تا توزیع نهایی که باشد، بایستی مبلغ فوق را در هر ماه به حساب سازمان مالیات واریز کند و سپس اسناد مثبته پرداخت این مبالغ را توسط زنجیره قبلی به اداره مالیات ارایه بدهد تا در صورت ثابت کردن موضوع بتواند اضافه پرداختی را دریافت کند. در این قانون همه باید مالیات پرداخت کنند؛ چه واردکننده و چه تولیدکننده یا توزیع‌کننده کلان و خرد و فروشگاه‌ها با توجه به ساختار فعلی اقتصاد کشور که سنتی است باید هر مودی با مراجعه به اداره مالیات ثابت کند شخص قبلی مالیاتش را پرداخت کرده و چون چنین امکانی معمولا وجود ندارد، نتیجه‌ای جز افزایش هزینه تولید تا مصرف ندارد.

اشرفی: مالیات بر ارزش افزوده در ایران، مالیات بر فاکتور است

در حال حاضر مصرف‌کننده شکایت دارد. مالیات ۹ درصدی باعث گرانی کالاها شده است. خدمات و کالا یک قیمت دارد اما موقع پرداخت مبلغ بیشتر می‌شود چون مالیات جداگانه اخذمی‌شود. مبلغ مالیات بر ارزش افزوده در دیگر کشورها چقدر است؟

افشار: در آلمان شرکت‌ها یک‌بار در سال مالیات پرداخت می‌کنند. مشاور مالی شرکت، اسناد را هر سه ماه یکبار تحویل می‌گیرد و پس از محاسبه هزینه‌ها مالیات را پرداخت می‌کند. حتی هزینه رفت و آمد با قطار و هزینه رفت و برگشت ماهانه مدیر شرکت به کشور دیگر نیز به‌عنوان هزینه از مالیات پرداختی کم می‌شود.

اشرفی: در کشورهای دیگر هر کالایی تفاوت دارد و ممکن است یک کالا تا حدود ۲۰ درصد هم مالیات داشته باشد و کالای دیگری حتی یک‌درصد هم نداشته باشد. ولی در قانون ما همه کالاها ۹ درصد مالیات دارند. یک کالایی ممکن است سود بالایی داشته باشد. یک کالایی هم ممکن است کمتر از یک‌درصد سود داشته باشد. همه بایستی ۹ درصد پرداخت کنند. شما مطمئن باشید در کشورهایی که ۲۰ درصد مالیات بر ارزش افزوده پرداخت می‌کنند، اگر قانون مالیات بر ارزش افزوده ما را با نرخ حتی ۳ درصد بخواهند اجرا کنند، در عرض کمتر از یکسال اقتصادشان متلاشی می‌شود.

آقای افشار و اشرفی، می‌فرمایید در ایران مالیات بدون در نظر گرفتن هزینه و نوع تولید و سود آن گرفته می‌شود؟ آیا نظام مالیات‌گیری باید به نسبت سود، مالیات بگیرد؟ وقتی که قرار است مصرف‌کننده مالیات نهایی را بدهد، تولید چرا باید نگران باشد در این میان مردم کالای گران‌تر می‌خرند!

افشار: بله. هزینه‌ها رد می‌شود و معمولا علی‌الرأس است. برخی کالاهای توزیعی ما فقط با ۵ درصد سود فروش می‌رود. مثل ویدیو پروجکشن. آن وقت باید ۹ درصد هم ارزش افزوده بدهیم. در آلمان حتی کمک‌های نوعدوستانه شرکت‌ها از مالیات کسر می‌شود اما در ایران این‌طور نیست.

اشرفی: مثلا در صنف طلا، اگر شده فروشان یک کیلو طلا را حدود ۹۷ میلیون تومان می‌فروشند با چه سودی؟ حدود ۵۰ هزار تومان! آن هم اگر طلا نوسان رو به پایین نداشته باشد. حالا اداره مالیات بابت هر کیلو طلایی که می‌فروشید حدود ۹ میلیون تومان مالیات می‌خواهد. تولید به این لیل نگران می‌شود که هزینه‌های اولیه برای تامین مواد اولیه‌اش که ممکن است از جاهای مختلف باشد، بالا برود و آن هم مجبور است ناخواسته کالایش را با قیمت بالاتری عرضه کند.

طاهری: ۴۰ درصد گردش اقتصاد ایران قاچاق است. هیچ دولتی موفق به مهار گردش پول کثیف نشد

بابایی: مالیات یک موقعیت درآمدی برای دولت‌هاست، اما از آن‌جا که در کشور ما همه کارها به صورت ساختاری صورت نمی‌گیرد، این موضوع به معضل تبدیل شده است و همه فکر می‌کنند پول زور است. مردم در هر گروه و بخشی اگر بدانند همه مالیات پرداخت می‌کنند دیگر با اغماض به پرداخت آن نگاه نمی‌کنند.

نجف: افزایش قیمت طبیعتا روی فروش تاثیر می‌گذارد. باید توجه داشت که مردم به دنبال جنس ارزان هستند. کسانی که به هر طریقی این قانون را دور بزنند، بازار را در دست خواهند داشت.

افشار: میزان فروش کاهش می‌یابد و بخشی از خریداران، اصلا مالیات بر ارزش افزوده پرداخت نمی‌کنند و تاجر فروشنده باید آن را پرداخت کند.

اشرفی: در این شرایط همان کالا ممکن است با از مبادی قانونی یا حتی قاچاق با قیمت پایین‌تری وارد بازار شود و خریداری برای تولیدکننده داخلی وجود نداشته باشد. در عمل طبق این قانون نمی‌توان کالا را از ابتدای واردات تا انتهای زنجیره تعقیب کرد تا مطمئن شد که در انتها فقط مصرف‌کننده آن را پرداخت می‌کند.

خدیر: تولیدکننده داخلی چون ممکن است قافله را به کالای قاچاق بسازد از این گونه مالیات‌ها نمی‌پردازد. یا دمان باشد سالانه ۲۰ میلیارد دلار کالای قاچاق وارد کشور می‌شود.

ادامه در صفحه ۶

نوبت دوم

مزایده عمومی یک‌مرحله‌ای
شماره ۲۰۳-۹۴

جمعیت هلال‌احمر استان تهران در نظر دارد سالن ورزشی مجموعه ورزشی حضرت علی‌اکبر(ع) مجتمع امدادی و فرهنگی منطقه ۱۶ که سالن ورزشی(سالن بدنسازی همراه با دستگاه‌های بدنسازی موجود) از طریق مزایده عمومی و برابر شرایط مندرج در برگه شرایط در مزایده به متقاضی واجد شرایط اجاره دهد.

تضمین شرکت در مزایده:
۵ درصد مبلغ پیشنهادی

شرایط مزایده:
۱- اشخاص حقیقی و حقوقی

مدارک مورد نیاز جهت دریافت اسناد مزایده:
۱- معرفینامه (به همراه کارت شناسایی ملی)
۲- اصل فیش واریزی به مبلغ ۵۰۰/۰۰۰ ریال به حساب جاری جام شماره ۱۹۱۰۰۰۱۹۴۲ نزد بانک ملت به نام جمعیت هلال‌احمر(تمرکز درآمدها) بابت خرید اسناد مزایده.

محل دریافت و تحویل اسناد مزایده:
جمعیت هلال‌احمر استان تهران واقع در خیابان آیت ا... طالقانی، خیابان استاد نجات‌الهی، جنب هتل هویزه، طبقه پنجم، دبیرخانه شورای معاملات
تلفن: ۸۷۷۱۲۵۲۱
مهلت دریافت اسناد مزایده: ۹۴/۲/۱۶ لغایت ۹۴/۲/۲۰
مهلت تحویل اسناد مزایده: ۹۴/۲/۳۰ (پایان وقت اداری)
- به درخواست مراجعه‌کنندگان قبل و بعد از تاریخ‌های تعیین شده ترتیب اثر داده نخواهد شد.
- حضور مزایده‌گران در جلسه بازگشایی پیشنهادهای مالی بلامانع است.

معاون اداری و پشتیبانی
جمعیت هلال‌احمر استان تهران

نوبت دوم

مناقصه عمومی یک‌مرحله‌ای
شماره ۲۰۲-۹۴

جمعیت هلال‌احمر استان تهران در نظر دارد امورات مربوط به ایاب و ذهاب و ماموریت‌های درون شهری و برون شهری واحد نقلیه خود را با استفاده از خودروهای شهری مناسب از طریق مناقصه عمومی و برابر شرایط مندرج در اسناد مناقصه به پیمانکار واجد شرایط واگذار نماید.

مدارک مورد نیاز جهت دریافت اسناد مناقصه:
۱- معرفینامه (به همراه کارت شناسایی ملی)
۲- اصل فیش واریزی به مبلغ ۵۰۰/۰۰۰ ریال به حساب جاری جام شماره ۱۹۱۰۰۰۱۹۴۲ نزد بانک ملت به نام جمعیت هلال‌احمر(تمرکز درآمدها) بابت خرید اسناد مناقصه.

محل دریافت و تحویل اسناد مناقصه:
جمعیت هلال‌احمر استان تهران واقع در خیابان آیت ا... طالقانی، خیابان استاد نجات‌الهی، جنب هتل هویزه، طبقه پنجم، دبیرخانه شورای معاملات.
تلفن: ۸۷۷۱۲۵۲۱
مهلت دریافت اسناد مناقصه: ۹۴/۲/۱۶ لغایت ۹۴/۲/۲۰
مهلت تحویل اسناد مناقصه: ۹۴/۲/۳۰ (پایان وقت اداری)
- تضمین شرکت در مناقصه مبلغ ۲۵۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال(دویست و پنجاه میلیون ریال) به صورت ضمانتنامه بانکی یا چک بانکی معتبر غیرمشروط بنام جمعیت هلال احمر استان تهران باشد.
- به درخواست مراجعه‌کنندگان قبل و بعد از تاریخ‌های تعیین شده ترتیب اثر داده نخواهد شد.
- حضور مزایده‌گران در جلسه بازگشایی پیشنهادهای مالی بلامانع است.

معاون اداری و پشتیبانی
جمعیت هلال‌احمر استان تهران